

Smysl

Otázka tedy zní: může mít něco, k čemu se vztahujeme svým vědomím (myšlením), ale co není jeho součástí, smysl, aniž bychom mu ten smysl sami dávali? To znamená: i když vezmeme vážně, že nejsme jen my se svým vědomím, ale že jsou kolem nás ještě jiné skutečnosti, předměty nebo osoby, může jejich smysluplnost být něčím, co si my sami nevymýšlíme? Co do nich my sami jen nevnášíme? Abychom si tuto otázku mohli položit, musíme si již předtím uvědomovat, že v celé řadě případů jsme se už mýlili v tom, že jsme něčemu takto skutečnému (předmětně skutečnému) připisovali význam a smysl, který se nepotvrdil. To znamená, že se k eventuelním dojmům, že něco smysl má, musíme ve svém vědomí vztáhnout s jistým odstupem a podezřením, rozumí se nejen vůči tomu, co se nám zdá mít určitý smysl, ale také a zejména vůči sobě, vůči svému zdání, svým dojmům. Zároveň však zase toto vztažení k sobě a svým dojmům atd., vůbec ke svému vědomí, znamená, že jsme si už předtím museli nějak uvědomit ten základní rozdíl mezi tím, když se nám něco jen nějak jeví, zdá, a tím, když tomu tak opravdu jest. Takže nyní naše otázka zní: může něco, co sice není naší představou ani výtvozem našeho myšlení a vůbec vědomí, mít nějaký smysl, tj. může poukazovat k něčemu dalšímu, neukazovat jen sebe, ale vést nás dál, „odnášet se“ (a odnášet nás) k něčemu dalšímu? Na tuto otázku – vzhledem k tomu, co už bylo řečeno – jistě odpovíme kladně, pokud nehodláme jen tak bezdůvodně a v rozporu s našimi zkušenostmi popírat, že tu jsou „ti druzí“: ano, právě proto, že tu jsou ti druzí, kterým více či méně, lépe či hůře můžeme rozumět, musíme předpokládat, že přinejmenším něco z toho, co oni dělají nebo udělali, může mít smysl, který jsme si my sami nevymysleli. Ale stále ještě tomu tak může být jen proto, že si ten smysl vymysleli a do věcí vpravili (resp. věci do toho smyslu zatáhli) ti druzí. A protože těch druhých je mnoho, a byli také mnozí ještě před námi i před nimi, můžeme o smyslu uvažovat nejen takto jednotlivě a izolovaně, ale jako o celkovém prostředí, do něhož se každý z nás již narodil, v němž vyrůstal, na nějž je zvyklý, a to tak, že sice dovede s jistým odstupem posuzovat, zda ta či ona věc, předmět, skutečnost má nebo nemá smysl, a zejména jaký smysl má, zda ten smysl je držitelny nebo ne, ale nemá tendenci pochybovat o tom, že alespoň některé skutečnosti kolem něho (a kolem nás všech) smysl mají nebo alespoň smysl mohou mít.

(Praha, 011104-5.)